

Kommunpolitikerna om civilsamhället 2026

Fremia/Demoskop, september 2026

Förord

Många av Fremias medlemmar finns i civilsamhället och den idéburna sektorn och är en del av välfärdens kärna. Tillsammans med våra medlemmar kan landets kommuner hitta lösningar på många av Sveriges svåraste samhällsutmaningar.

Fremia har i Demoskops politikerpanel 2026 ställt frågor till Sveriges kommunpolitiker om hur de ser på samverkan med civilsamhället och idéburen sektor. Hur upplever de att samverkan fungerar? Vi har tagit reda på inom vilka områden kommunpolitikerna ser störst behov av mer samverkan, vilka samverkansformer de föredrar och om den nya socialtjänstlagen har påverkat samverkan med civilsamhället. Men också vilka de största hindren mot samverkan är.

Undersökningen ger tydliga resultat. Det finns stor potential i att öka samverkan mellan kommunerna och den idéburna sektorn. I synnerhet ser landets kommunpolitiker behov av att samarbeta med civilsamhället för att utveckla det förebyggande sociala arbetet. Det stämmer väl med intentionerna i den nya socialtjänstlagen. Det är bara genom att kroka arm som vi på allvar kan stärka det förebyggande arbetet. På så sätt kan vi göra mer för fler, samtidigt som kommunerna, och skattebetalarna, får mer ut av sina resurser.

Patrik Schröder
Intressepolitisk chef
patrik.schroder@fremia.se

Emma Kristensson Bennwik
Samhällspolitiskt ansvarig
emma.kristensson.bennwik@fremia.se

Sammanfattning av resultaten

Prioriterade samarbetsområden

Kommunpolitikerna ser störst behov av ökat samarbete med civilsamhället inom förebyggande socialt arbete (42%), följt av krisberedskap (28%), arbetsmarknadsinsatser (26%), äldreomsorg (23%) samt integration och psykisk hälsa (cirka 22% vardera). Kultur, idrott och fritid hamnar kring 18–22%. Klimat och miljö är det minst prioriterade området (9%).

Önskvärda finansierings- och samarbetsformer

Den finansieringsform som tydligast bör stärkas är enligt politikerna Idéburet offentligt partnerskap, IOP (42%). Därefter följer fleråriga avtal (33%) och projektbidrag (30%). Upphandlingar reserverade för idéburna aktörer samt vanliga upphandlingar väljs av knappt en fjärdedel vardera.

Nuvarande samverkan med civilsamhället

61% av kommunpolitikerna bedömer att den nuvarande samverkan med civilsamhället fungerar mycket eller ganska väl. Drygt en fjärdedel (27%) är neutrala, medan 11% bedömer samverkan som ganska eller mycket bristfällig. Spridningen mellan kommuner är stor: Högst ligger Gotlands län (81%), och lägst ligger Östergötlands län (53%).

Den nya socialtjänstlagen och samverkan

Knappt 3 av 10 kommunpolitiker (29%) uppger att den nya socialtjänstlagen har lett till ett ökat samarbete med civilsamhället (kraftigt: 3%, något: 26%). Majoriteten uppger att samarbetet är oförändrat eller att det är för tidigt att säga. Störst ökning ser vi i Västmanlands län (39%) och minst ökning: Västernorrlands län (18%).

Största hindren för ökad samverkan

De tre mest framträdande hindren är politiska prioriteringar (31%), avsaknad av strategi (30%) och bristande ekonomiska resurser (26%). Resultatet pekar på att det i första hand är interna politiska och organisatoriska faktorer – snarare än formella eller juridiska barriärer – som bromsar en fördjupad samverkan med civilsamhället.

Övergripande slutsats

Viljan att samarbeta med civilsamhället är bred bland landets kommunpolitiker. IOP, fleråriga avtal och förebyggande socialt arbete pekas ut som de viktigaste verktygen. Ändå är samverkan ojäm: politiska prioriteringar och strategibrist är de tyngst vägande hindren – inte primärt formella eller juridiska barriärer. Den nya socialtjänstlagen erbjuder ett reformfönster, men effekterna syns hittills i relativt begränsad utsträckning.

Om undersökningen

Fremia har i **Demoskops Politikerpanel 2026** frågat politikerna om deras inställning till civilsamhället och idéburen sektor. Målgruppen är politiker i kommunfullmäktige över hela landet.

Vi har ställt fem frågor:

1

Inom vilka områden tycker du att det är viktigt att öka kommunens samarbete med idéburen sektor/civilsamhälle?

2

Vilka finansierings- eller samarbetsformer tycker du bör stärkas för idéburen sektor/civilsamhällets del i din kommun?

3

Hur skulle du beskriva kommunens nuvarande samverkan med civilsamhället?

4

Hur har den nya socialtjänstlagen påverkat ert samarbete med civilsamhället?

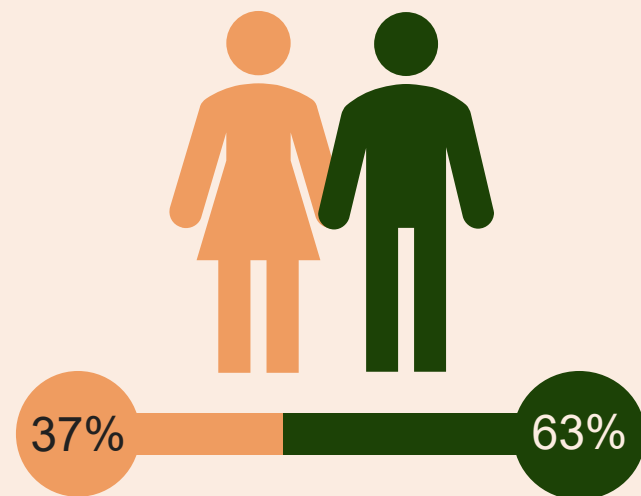
5

Vilka är de största hindren för ökad samverkan med civilsamhället i din kommun?

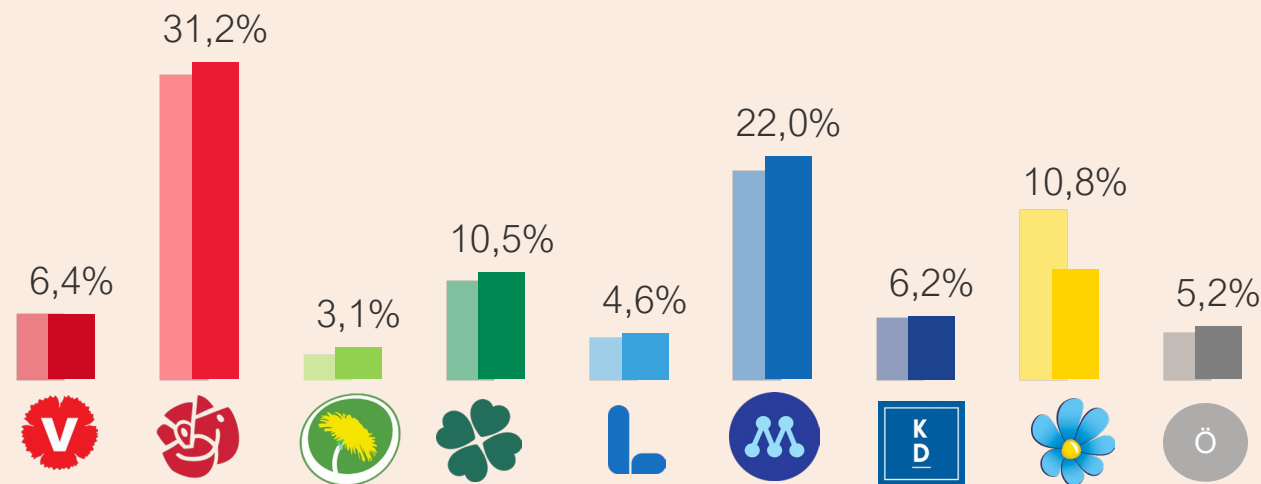
4 010

kommunpolitiker har svarat

Om kommunpolitikerna 2026

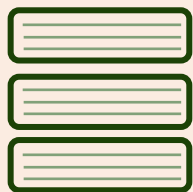

Valmyndigheten 2026 Andel svarande

67%

Universitet/
Högskola

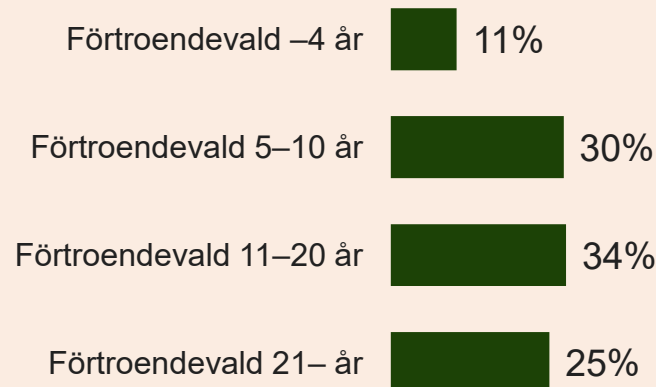
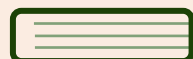
29%

Gymnasium

4%

Grundskola

58%

-30 000 invånare

39%

30-200 000 invånare

2%

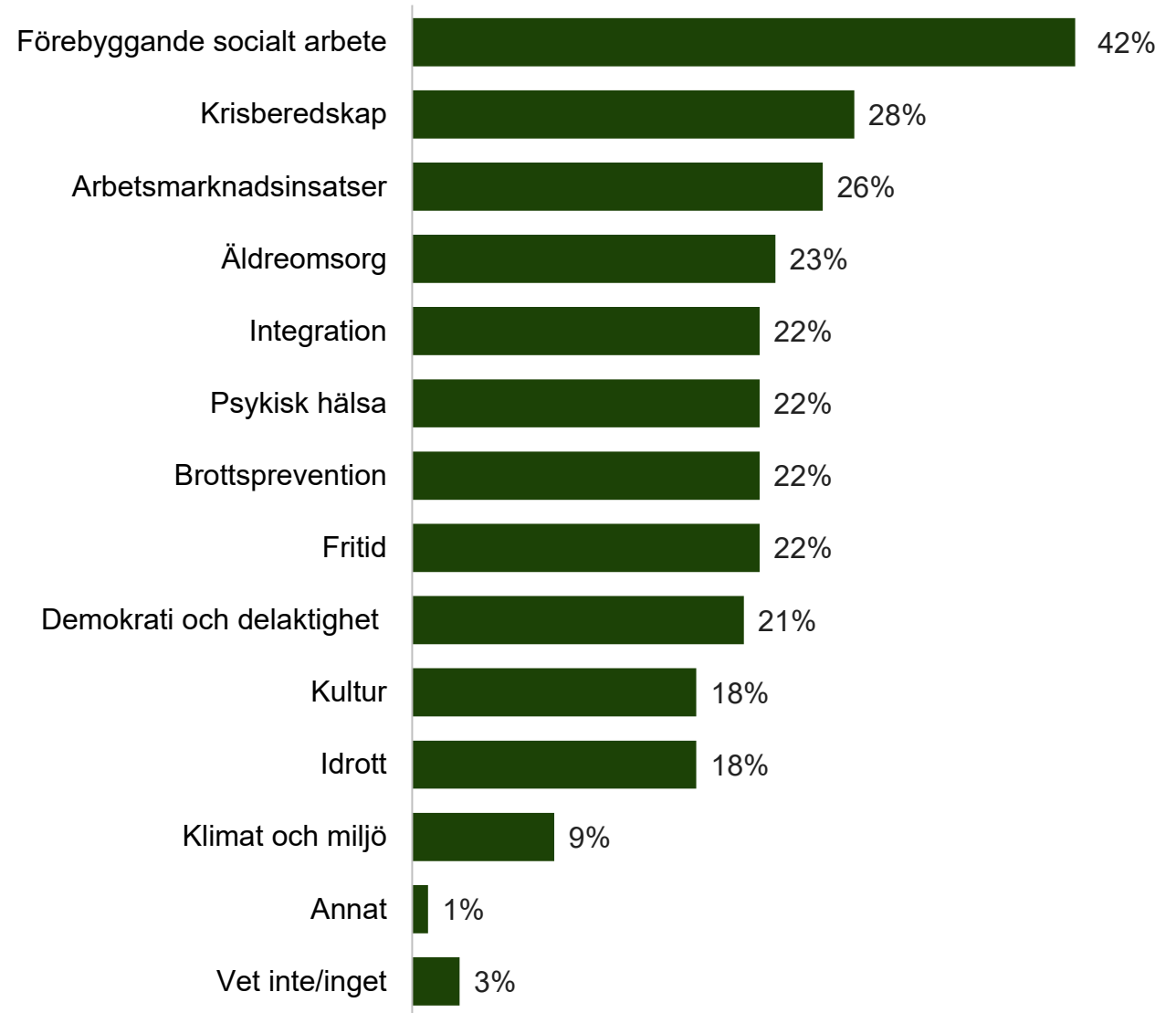
200 000- invånare

Prioriterade områden för samarbete

Fråga: Inom vilka områden tycker du att det är viktigast att öka kommunens samarbete med idéburen sektor /civilsamhället?

Inom vilka områden är det viktigast att öka kommunens samarbete med idéburen sektor/civilsamhället?

Våra slutsatser

Drygt fyra av tio kommunpolitiker vill öka samverkan med civilsamhället inom det socialt förebyggande arbetet. Det är positivt att de ansvariga politikerna ser möjligheterna att i högre grad kroka arm med civilsamhället och idéburen sektor för att utveckla det förebyggande arbetet. Att arbeta mer förebyggande är ett krav i den nya socialtjänstlagen, så siffran bör öka ytterligare framåt.

Näst högst prioriterat är mer samarbete inom krisberedskap, 28 procent anger det. Kris och beredskapsfrågor står högt på agendan i hela samhället och kommunpolitikerna vet att insatser från det lokala civilsamhället ofta är helt avgörande vid större bränder, översvämningar, pandemier eller flyktingmottagande.

Fritid, kultur och idrott backar från våra tidigare undersökningar och ligger nu på runt 20 procent. Det kan tolkas som att man tycker att samarbetet som det ser ut i dag ligger på bra nivåer.

Det finns en tydlig efterfrågan på mer samarbete och vi tar det som intäkt för att kommunpolitikerna vet att samarbeten med civilsamhället ger goda resultat och bidrar till ett bättre samhälle. Vi vill gärna involvera fler. Men för att kunna göra det behövs hållbara villkor och förutsättningar för civilsamhället, både nationellt och lokalt.

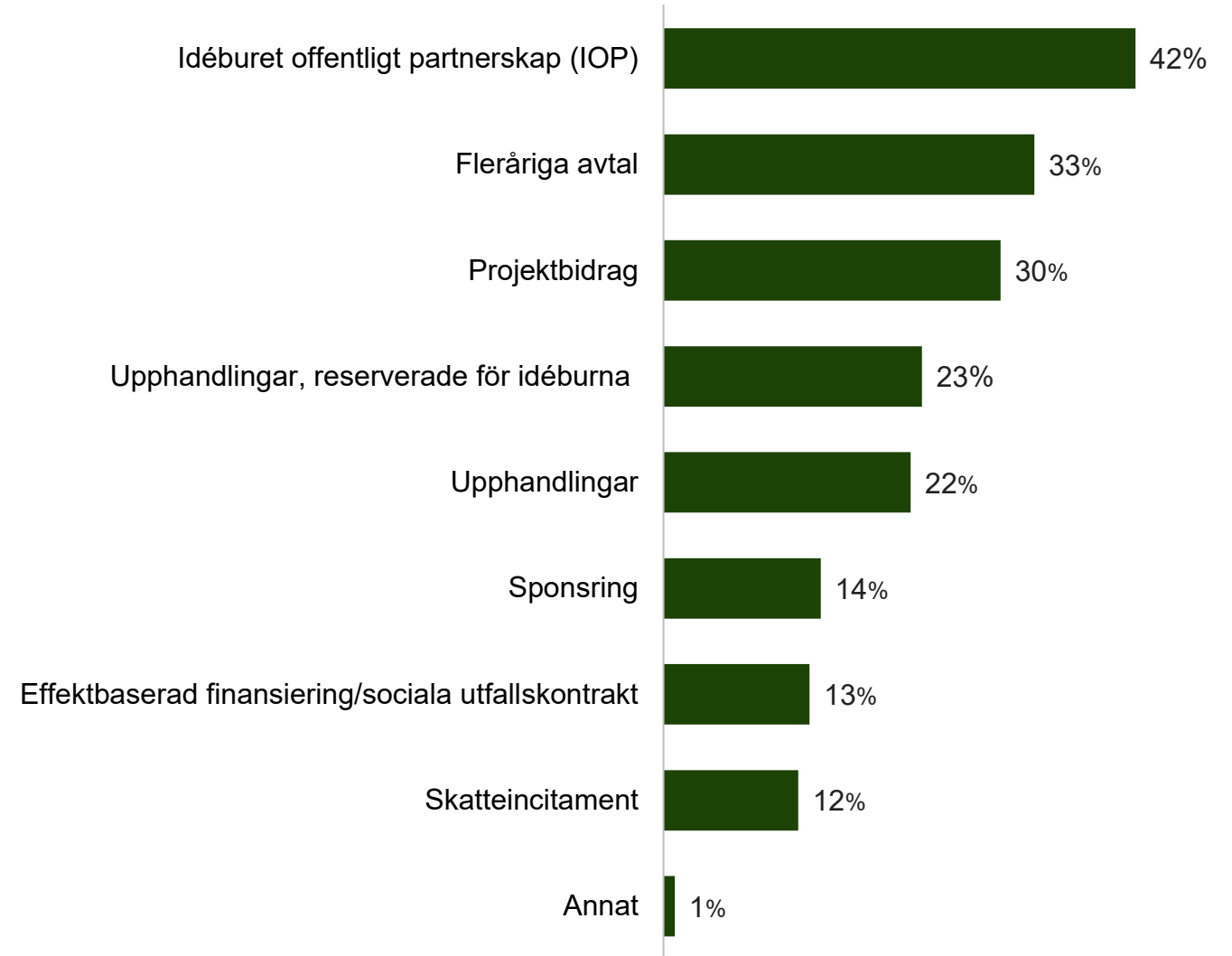

Önskvärda finansierings- och samarbetsformer

Fråga: Vilka finansierings- eller samarbetsformer tycker du bör stärkas för idéburen sektors/civilsamhällets del i din kommun?

Vilka finansierings-
eller samarbetsformer
tycker du bör stärkas
för idéburen sektors/
civilsamhällets del i
din kommun?

Våra slutsatser

Det finns ett stort intresse för att utveckla samarbetsformen Idéburet offentligt partnerskap (IOP) hos ansvariga politiker. Fyra av tio kommunpolitiker vill stärka samverkan med civilsamhället och idéburen sektor med hjälp av IOP.

IOP är en flexibel avtalsform som passar väl för samverkan med civilsamhället. Regeringen har gett Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ta fram förslag till en lag om IOP. En lagreglering kan, rätt utformad, stärka samverkansformen ytterligare.

I förra årets undersökning angav bara 6 procent att de vill nyttja möjligheterna att reservera kontrakt för idéburna organisationer och sociala företag. I år har siffran gått upp till 23 procent, en kraftig ökning. Vi tolkar det som att lagreglerna om reserverad upphandling börjar få genomslag i kommunerna. Men det finns mycket mer att göra. Det kan vi se i statistiken, som än så länge visar att det sker få reserverade upphandlingar.

En tredjedel av politikerna vill ha fleråriga avtal. Detta är även högt efterfrågat i sektorn.

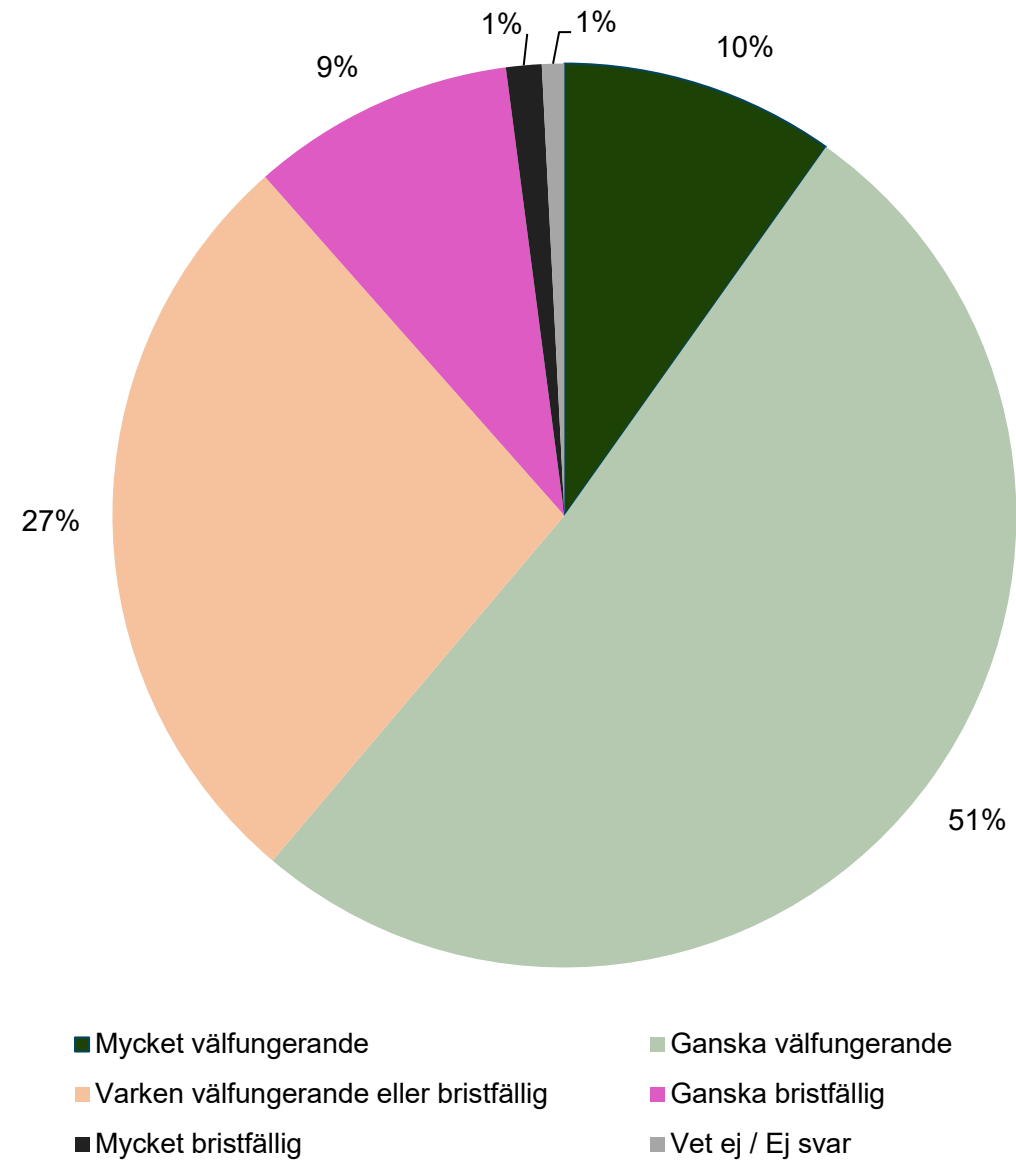

Kommunpolitikerna om den nuvarande samverkan

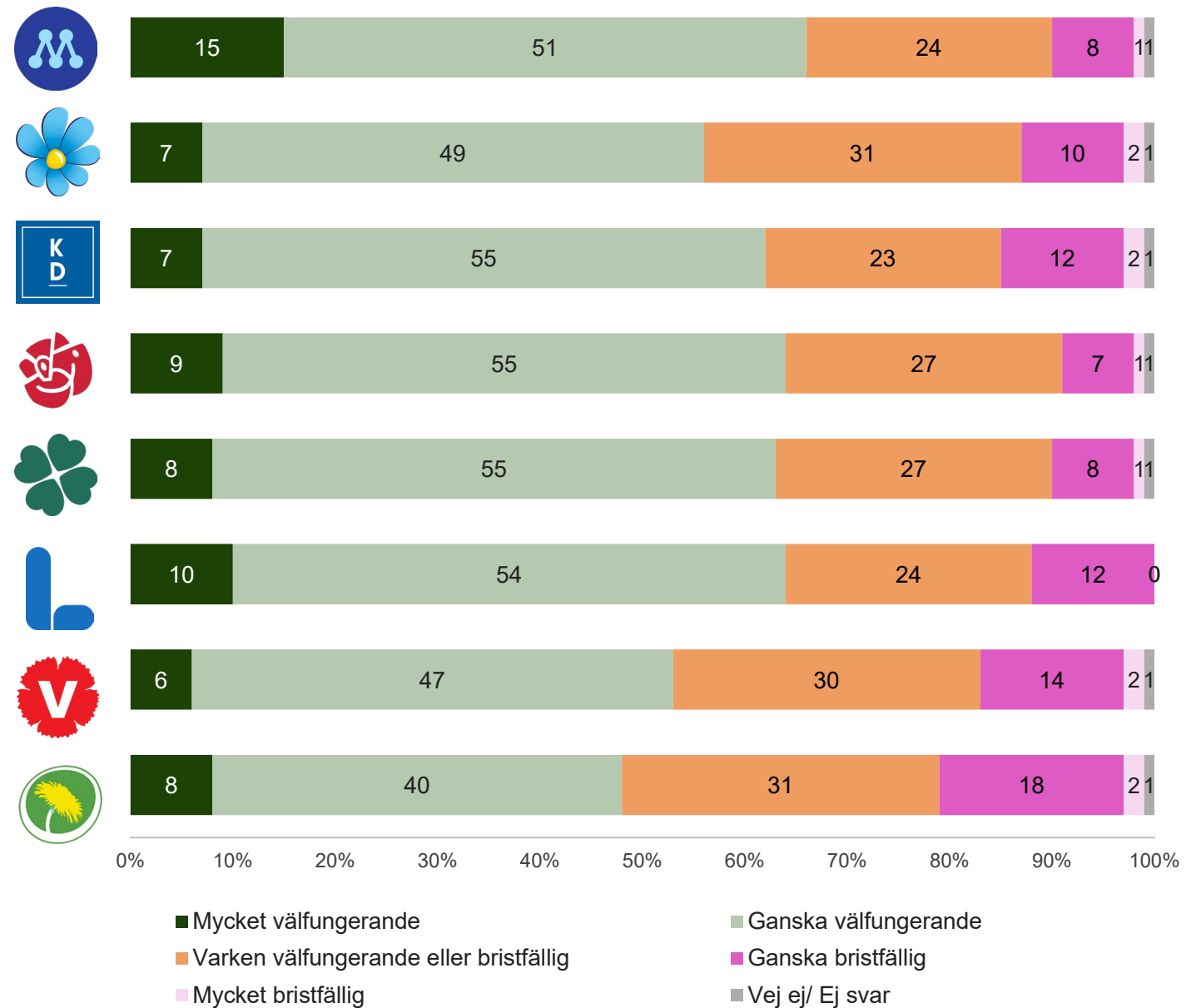
Fråga: Hur skulle du beskriva kommunens
nuvarande samverkan med civilsamhället?

61%

av Sveriges kommunpolitiker anser
att nuvarande samverkan med
civilsamhället är välfungerande

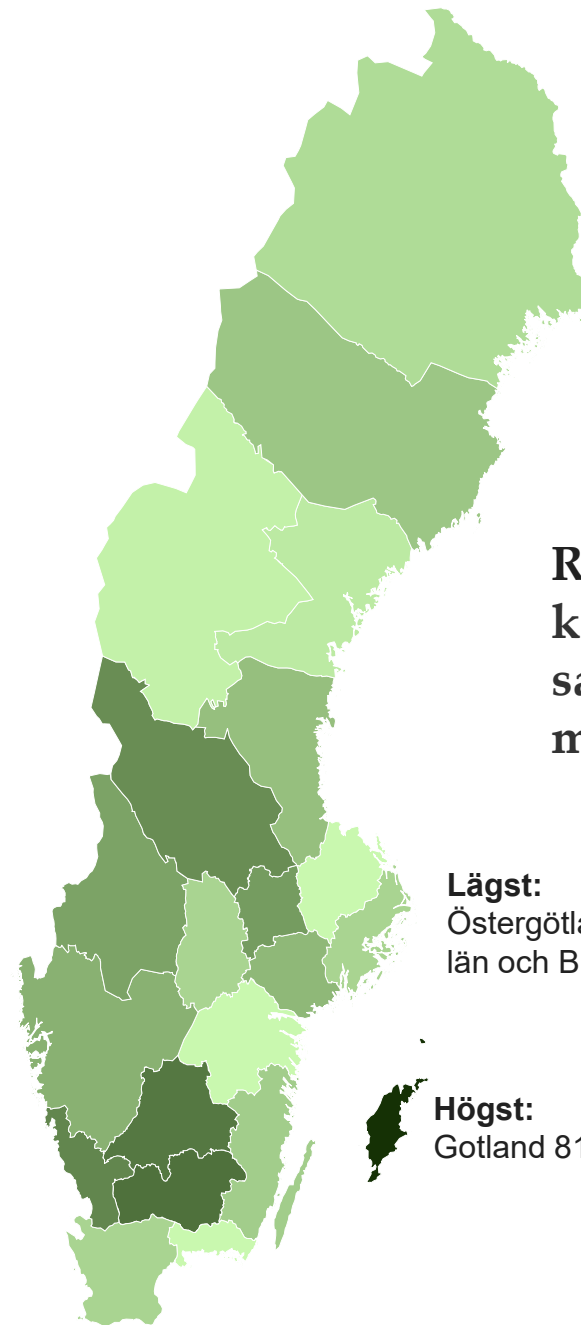

Hur skulle du beskriva kommunens nuvarande samverkan med civilsamhället?

81%

av kommunpolitikerna i Gotlands län uppger att kommunens nuvarande samverkan med civilsamhället är välfungerande. Det är högst i landet.

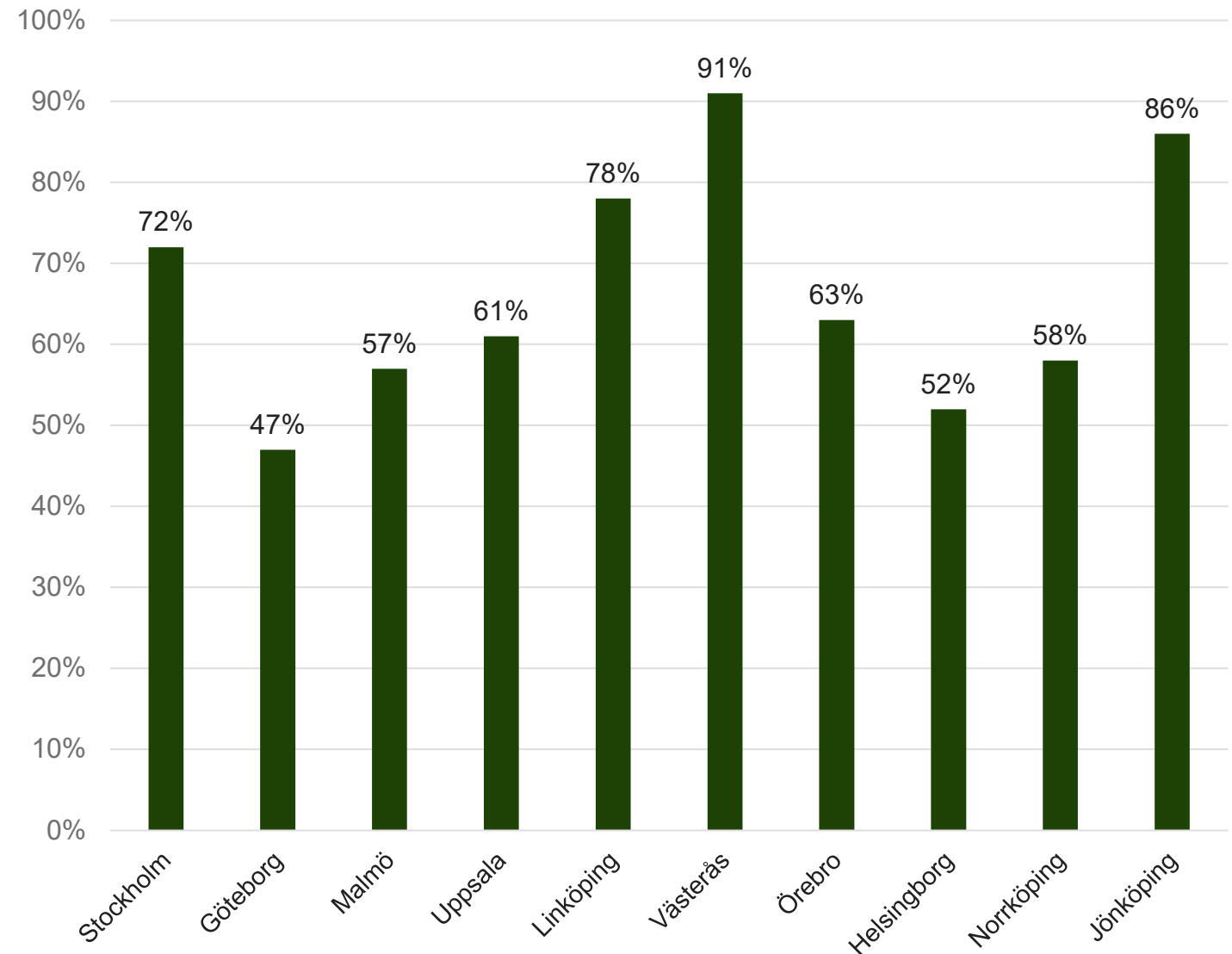
Regionala skillnader i andelen kommunpolitiker som uppger att samarbetet med civilsamhället är mycket eller ganska välfungerande.

Lägst:
Östergötland län, Uppsala län och Blekinge län 43%

Högst:
Gotland 81%

Stora skillnader mellan
Sveriges tio största
kommuner.

Andelen politiker som anser att samverkan
med civilsamhället är välfungerande

Stora skillnader i kommunernas topplista över hur politikerna ser på samverkan med civilsamhället.

Hur skulle du beskriva kommunens nuvarande samverkan med civilsamhället?

Andel som uppger att samarbetet är mycket eller ganska välfungerande

Topp 10 kommuner		
1	Borgholm	100%
2	Gnesta	100%
3	Grums	100%
4	Gullspång	100%
5	Kramfors	100%
6	Tranemo	94%
7	Hjo	94%
8	Tingsryd	93%
9	Västerås	91%
10	Lund	91%

Botten 10 kommuner		
1	Gällivare	14%
2	Sollefteå	14%
3	Askersund	20%
4	Valdemarsvik	21%
5	Östhammar	22%
6	Flen	25%
7	Salem	25%
8	Hässleholm	26%
9	Sundsvall	27%
10	Kalix	27%

Kommuner med svarsfrekvens lägre än 20% eller med färre än 5 respondenter har inte tagits med i analysen.

Våra slutsatser

Synen på hur samverkan med civilsamhället fungerar skiljer sig över landet och mellan partierna. Spännvidden är stor, från mindre kommuner i norra Sverige där bara 14% av kommunpolitikerna menar att samverkan fungerar bra eller mycket bra. Till ett antal kommuner, som Borgholm och Gnesta, där samtliga (100%) av de tillfrågade tycker att samverkan med civilsamhället fungerar bra. Det krävs djupare analyser av vad detta beror på. Något som Fremia uppmuntrar att civilsamhället gör lokalt. Vad är det som fungerar så bra? Vad är det som behöver förändras?

Bland landets tio största kommuner är det också stor skillnad på hur kommunpolitikerna ser på hur samverkan med civilsamhället fungerar. I Jönköping och Västerås bedömer runt 9 av 10 politiker att kommunens samverkan med vår sektor fungerar väl. I Göteborg och Helsingborg är samma siffra 5 av 10.

Den stora förändringen jämfört med 2025 års undersökning är Malmö som då låg längst ned av Sveriges tio största kommuner med 25%. I år ligger Malmö i stället på 57%. Det kan såklart finnas flera olika delförklaringar här, exempelvis vilka individer som har svarat på enkäten respektive år. Men något mycket positivt verkar ha hänt i Malmö.

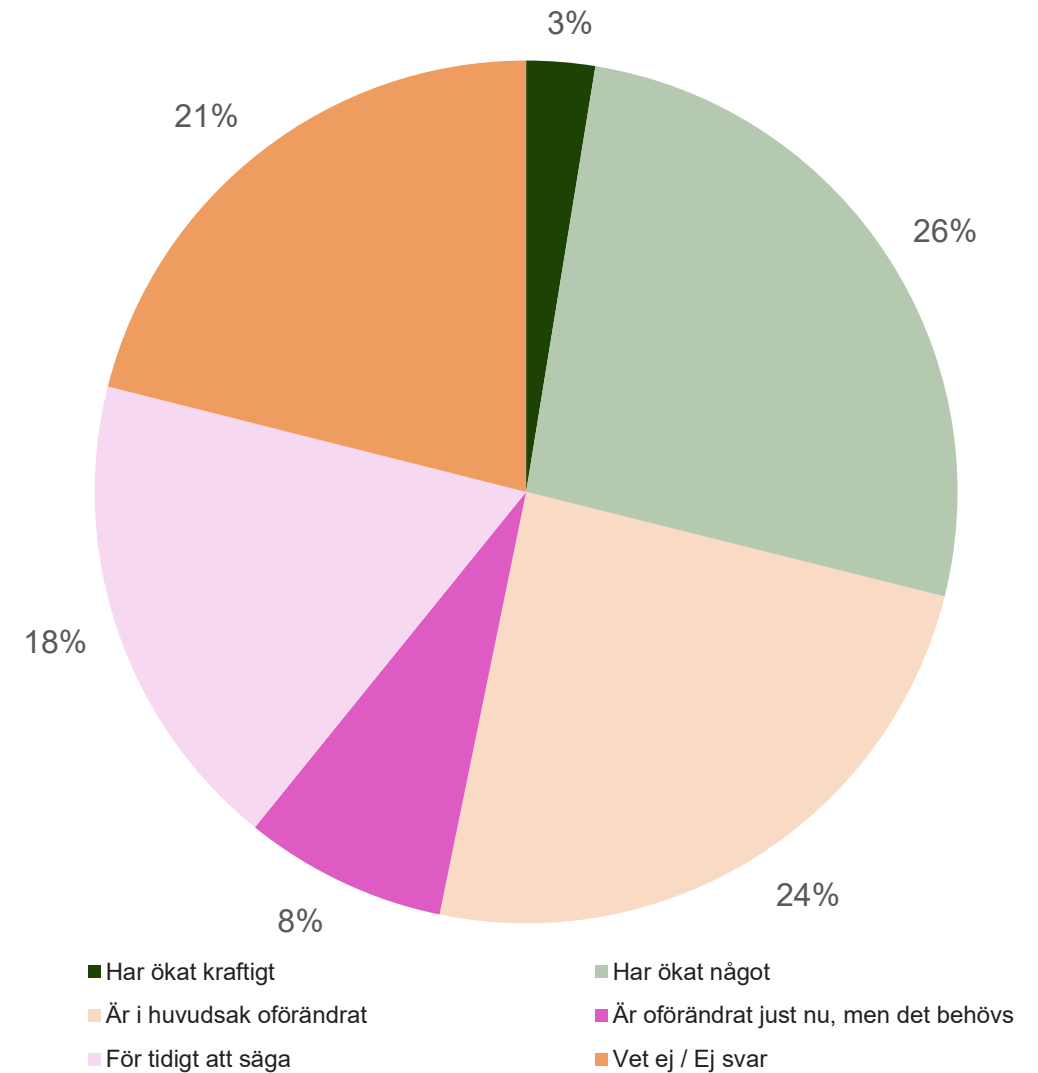
Civilsamhället och den nya socialtjänstlagen

Fråga: Hur har den nya socialtjänstlagen påverkat
ert samarbete med civilsamhället?

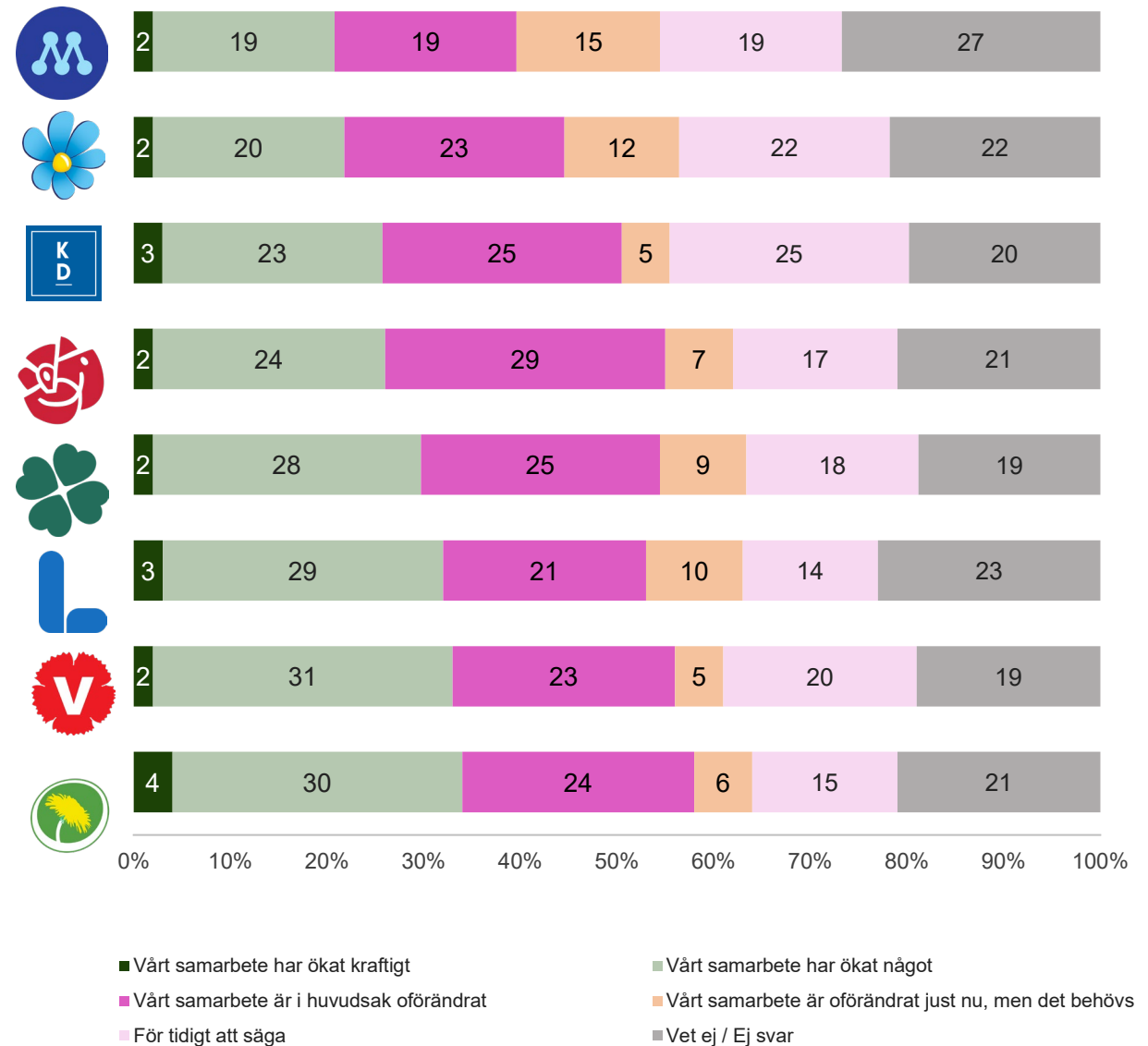
29%

av kommunpolitikerna uppger att den nya socialtjänstlagen har lett till ett ökat samarbete med civilsamhället.

Hur har den nya socialtjänstlagen påverkat ert samarbete med civilsamhället?

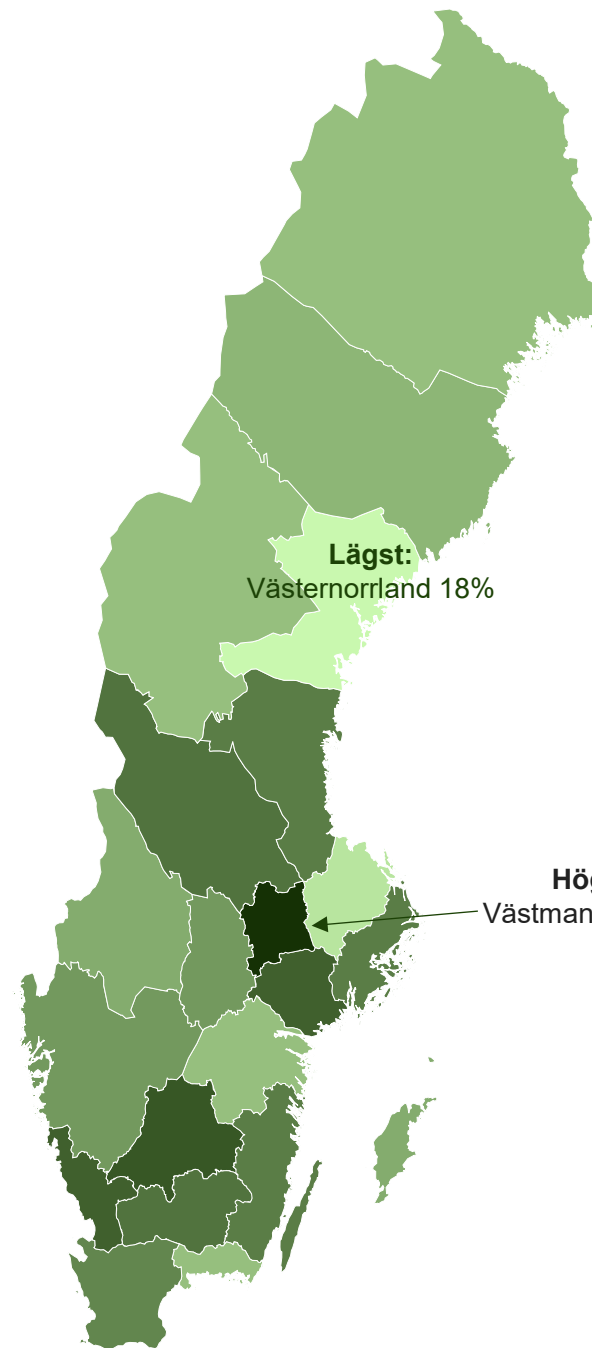

Hur har den nya socialtjänstlagen påverkat ert samarbete med civilsamhället?

39%

av kommunpolitikerna i Västmanlands län säger att den nya socialtjänstlagen har lett till ett ökat samarbete med civilsamhället. Det är högst i landet.

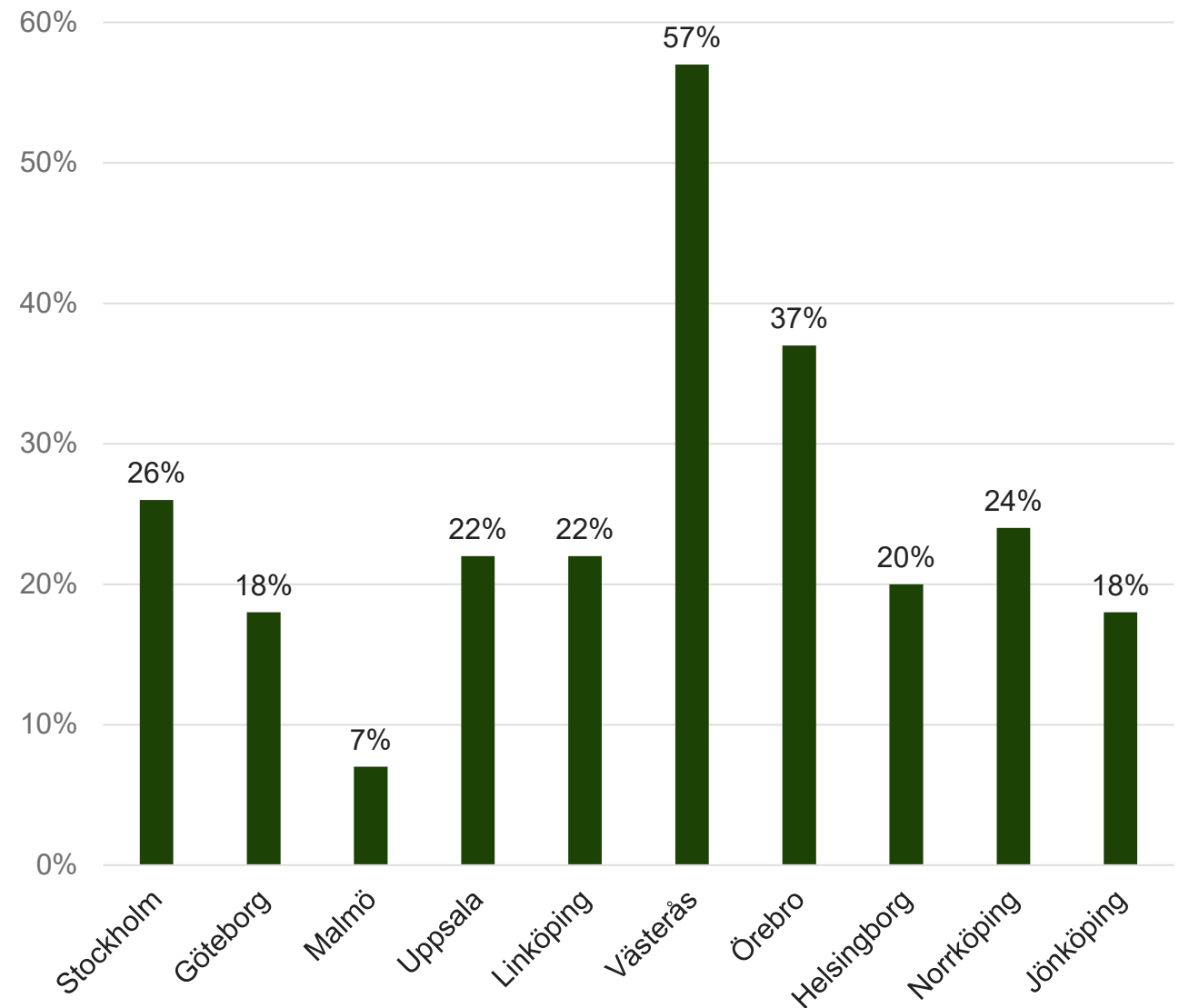
Lägst:
Västernorrland 18%

Regionala skillnader i synen på hur den nya socialtjänstlagen har påverkat samarbetet med civilsamhället

Högst:
Västmanland 39%

Andel av kommunpolitikerna som anser att samarbetet med civilsamhället har ökat efter att nya socialtjänstlagen infördes

**Stora skillnader
mellan Sveriges tio
största kommuner.**

Våra slutsatser

Den 1 juli 2025 trädde den nya socialtjänstlagen i kraft. Lagen ställer nya krav på förebyggande arbete och tidiga insatser.

29 procent av kommunpolitikerna svarar att den nya socialtjänstlagen har lett till ökat samarbete med civilsamhället.

I förra årets undersökning svarade 9 av 10 kommunpolitiker att de ser behov av att samarbeta med civilsamhället och idéburen sektor för att förverkliga intentionerna i den nya lagen. Nästan hälften menade att samverkan med sektorn är helt avgörande.

Det finns alltså ett tydligt politiskt mandat för att kroka arm med civilsamhället och den idéburna sektorn i omställningen till en mer förebyggande socialtjänst. Det finns alltså en hel del kvar att göra på området.

Fremias medlemmar inom civilsamhället och den idéburna sektorn har ett starkt förtroende och lång erfarenhet av att i ögonhöjd möta människor som befinner sig i social utsatthet. Den kraften behöver kommunerna använda i betydligt större utsträckning för att nå fler med förebyggande insatser.

De största hindren för ökad samverkan

Fråga: Vilka är de största hindren för ökad samverkan med civilsamhället i din kommun?

Vilka är de största hindren för ökad samverkan med civilsamhället i din kommun?

Våra slutsatser

Det kommunpolitikerna upplever som det största hindret för ökad samverkan med civilsamhället är politiska prioriteringar, 31 procent anger det. 30 procent menar att det är avsaknad av strategi som är det största hindret. Det är intressant att det är två områden som politiken själva kan förändra. Och det behöver inte förknippas med så stora kostnader. Många organisationer är intresserade av att diskutera den här typen av frågor med politikerna och tillsammans hitta de bästa möjliga lösningarna.

25 procent svarar att bristande kunskap om civilsamhället är ett hinder, 17 procent att det svårt att hitta lämpliga organisationer att samarbeta med. Vi ser tendenser i våra undersökningar som pekar på att samverkan med civilsamhället fungerar bättre i de kommuner och regioner där det finns etablerade samverkansstrukturer i form av exempelvis överenskommelser. Det är något vi kommer att titta närmare på framåt.

Hinder är till för att övervinnas och i den här undersökningen har vi fått en bra bild av vad kommunpolitikerna behöver för att vi ska kunna utveckla samarbetet mellan kommuner och civilsamhälle framåt. Det är bara genom att kroka arm som vi på riktigt kan utveckla samhället.

Fremia